

Голові спеціалізованої вченої ради Д 26.456.02 Інституту вищої освіти НАПН України доктору педагогічних наук, професору В.К. Майбороді 01014, Київ, Бастіонна, 9

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження

Яковенко Олени Іванівни

“Формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки”, представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Ступінь актуальності обраної теми

Перехід держави на ринкову економіку висуває нові вимоги до підготовки майбутніх економістів, які мають володіти не тільки глибокими теоретичними знаннями, але й практичними компетентностями, зокрема досвідом виконання професійних функцій, здатностями генерувати нові ідеї, самостійно застосовувати отримані знання у нестандартних, постійно змінюваних життєвих ситуаціях. Тому посилення ролі практичної підготовки у формування професійної компетентності майбутніх економістів є важливим завданням яке потребує наукового дослідження.

Пріоритетність якісної підготовки кваліфікованих фахівців відображені в окремих положеннях Закону України «Про вищу освіту» (2014), Указі Президента України «Про Національну стратегію сталого розвитку «Україна – 2020 року» (2015), метою якої є забезпечення професійного розвитку людини потребам суспільства. З огляду на це проблема формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки відповідає загальним завданням державної освітньої доктрини.

Таким чином, формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки, як універсальна і обов'язкова ідея підготовки конкурентоспроможного фахівця, є актуальним проектованим метапредметним завданням і має наскрізно проходити через усю систему практикоорієнтованого навчання.

Це стосується вивчення вітчизняного і зарубіжного досвіду, аналізу навчальних планів і програм, змісту і форм практичної підготовки майбутніх економістів з метою створення ефективної моделі формування компетентностей професійної діяльності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки.

Здобувачем переконливо обґрунтовано актуальність, теоретичну й практичну значущість проведеного дослідження через всебічне розкриття

ступеня розробленості проблеми та виокремленні суперечностей у процесі її становлення.

Отже, тема дисертаційного дослідження є безсумнівно актуальною і спрямованою на розв'язання реальних потреб сучасної професійної освіти.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації визначається адекватним вибором і ефективним використанням здобувачем наукових підходів, наукових принципів і методів педагогічного дослідження.

Аналіз дисертаційного дослідження свідчить про ґрунтовне опрацювання О.І. Яковенко теорії і методів досліджуваної проблеми. Здійснений здобувачем аналіз 56 монографій за проблемою дослідження дозволив правильно визначити науковий апарат дослідження. Зокрема, предмет дослідження логічно узгоджується з об'єктом і метою. Коректно сформульовано завдання дослідної роботи, а також гіпотеза як структурний елемент дослідження, якому притаманні інструментальність та достатня прогностичність.

Для проведення дослідження застосовано методи структурно-проблемний аналіз, класифікація, порівняння, систематизації, узагальнення, педагогічне спостереження та педагогічний експеримент, математична статистика. В якості наукових принципів здобувач вибирає системності та послідовності, проблемності, практичної спрямованості, індивідуалізації та професійного розвитку. Використані О.Я. Яковенко методи і принципи є традиційним в педагогічних дослідженнях і їх ефективність не викликають сумнівів.

Вагомим творчим здобутком дослідження є ґрунтовний аналіз досвіду організації практичної підготовки майбутніх економістів у країнах Європейського Союзу (Німеччині, Франції) та Сполучених Штатів Америки та обґрунтуванні можливостей його застосування у вищих навчальних закладах України.

Загалом О.І. Яковенко переконливо розкрила загальну методикку дослідження, визначила теоретико-методичні підходи до формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки, аргументовано здійснила аналіз складових професійних компетентностей, логічно розкрила сутність феномену практичної підготовки, запропонувала компетентнісний, системний і практикоорієнтований підходи як методологічну основу формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки.

Теоретичні основи конструювання моделі формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки запропонованої здобувачем ґрунтуються на створенні відповідного освітнього середовища з урахуванням принципу безперервності і наскрізності

практичної підготовки. Освітнім середовищем є свідомо заплановані і спеціально виконувані дії й умови, які сприяють формування професійних компетентностей майбутніх економістів у процесі практичної підготовки.

Модернізація системи формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки, на думку здобувача, має бути заснована на практикоорієнтованому підході, що загалом, не викликає сумнівів. Для цього здобувач звертається до методів, які забезпечують формування цілісне уявлення у студентів відносно майбутньої професії.

Вищевикладене дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації дисертаційного дослідження Яковенко О.І. достатньо обґрунтовані і достовірні.

Проте, автором недостатньо чітко сформульовано, чим відрізняється поняття «професійна компетентність майбутнього економіста» від існуючих понять (с. 45). Вважаємо, що у процесі практичної роботи можна формувати не тільки три групи практичних компетентностей які виокремлені здобувачем (с. 51-53). Дещо необґрунтованим є твердження, що кількість годин \ кредитів у вищих навчальних закладах співпадає, оскільки у роботі відсутні їхні навчальні плани (с. 84). Загалом дисертантом подано методичку проведення практичних занять, проте не вказано, яка кількість годин відповідно до навчального плану виділена на вивчення дисципліни „Економіка підприємства”, які теми практичних занять розширено новим змістом, яку кількість годин передбачено на проведення тренінгів тощо (с. 133). Потребує уточнення, у чому сутність запропонованого автором компетентнісного принципу (с.151). Чому на етапі констатувального експерименту брало участь 229 студентів 2 курсу і 232 студенти 4 курсу, проте у формульованому експерименті вказано 103 студенти 2 курсу та 154 особи 4 курсу (с.172)? Вважаю, що перевірку ефективності розробленої здобувачем методички доцільно було б здійснити за інтегрованим критерієм χ^2 (с.190).

Зазначені зауваження і пропозиції не змінюють високу підсумкову оцінку розглядуваної дисертаційної роботи.

3. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, зроблених здобувачем, підтверджується численними науковими працями, що опубліковані та доповідалися на наукових та науково-практичних конференціях та семінарах, круглих столах і результатами експериментальної роботи. Достатньою за обсягом й цілком логічною є емпірична частина дослідження.

Наукова новизна результатів дослідження, виконаного О. І. Яковенко полягає у:

– теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умови формування професійної компетентності майбутніх

економістів у процесі практичної підготовки (посилення ролі практичної підготовки засобами віртуальної та реальної практик, зокрема через систему практик – навчально-комп'ютерну, навчальну практику «Віртуальне підприємство», виробничу, переддипломну; вдосконалення науково-методичного забезпечення та підвищення кваліфікації і рівня науково-дослідної діяльності науково-педагогічних працівників; використання інтерактивних методів навчання);

– розробленні моделі формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки, спрямованої на взаємодію науково-педагогічних працівників і студентів;

– удосконаленні методики діагностики професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки в частині визначення її складових (комп'ютерна, аналітична, прогностична), критеріїв (мотиваційно-цільовий, когнітивний, діяльнісно-практичний), рівнів (високий, достатній, середній, низький) за допомогою комплексу методів (анкетування, тестування, бесіда, спостереження та ін.).

Новизну й достовірність результатів проведеного дослідження забезпечено методологічною обґрунтованістю його вихідних позицій, застосуванням комплексу різноманітних взаємодоповнюючих методів, адекватних предмету, меті та завданням дослідження, оптимальною тривалістю дослідно-експериментальної роботи, об'єктивним аналізом та інтерпретацією здобутих результатів.

Загальні висновки до дисертації науково обґрунтовані і цілком відображають одержані дослідницькі результати на теоретичному і практичному рівнях. Зміст дисертаційного дослідження свідчить про її високий науковий рівень та професійну зрілість О. І. Яковенко.

4. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях

Основні результати дослідження відображено у 19 публікаціях, у тому числі: одній монографії, восьми статтях у наукових періодичних виданнях з педагогічних наук України, двох – у закордонних періодичних виданнях, одному навчально-методичному посібнику, чотирьох статтях і трьох тезах конференцій, що додатково відображають результати дисертаційного дослідження.

Матеріали дослідження Яковенко О.І. доповідалися та обговорювалися під час роботи п'яти міжнародних науково-практичних конференціях, на засіданні кафедри економіки підприємства, обліку і аудиту Ізмаїльського інституту водного транспорту, кафедри економіки підприємства та туризму Ізмаїльського державного університету і кафедри методики навчання та управління навчальним закладом Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Структура і зміст автореферату повністю відповідає основним положенням дисертаційної роботи.

5. Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку

Дослідження, виконане Оленою Іванівною Яковенко теоретично і методично обґрунтовано, має безперечну наукову новизну, теоретичну і практичну значущість, є завершеною і самостійною науковою працею. На підставі виконаних досліджень і розробок автором здійснено вирішення важливої практичної задачі формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки в контексті компетентнісного підходу до професійної освіти.

Дисертаційна робота “Формування професійної компетентності майбутніх економістів у процесі практичної підготовки” відповідає вимогам (пп. 9, 11, 12) “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника” затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Яковенко Олена Іванівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, доцент,
головний науковий співробітник відділу
інтеграції вищої освіти і науки Інституту
вищої освіти Національної академії
педагогічної науки України

Ю. А. Скиба

